

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપ્પીકેશન નં. ૮૮૯૪ / ૨૦૧૭

વિથ

આર/સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપ્પીકેશન નં. ૮૯૦૮ / ૨૦૧૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	હા
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	ના

=====

કૃષ્ણપાલ યશપાલ સિંહ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપિલકેશન નં. ૮૮૯૪ / ૨૦૧૭ માં અરજદાર(ઓ) નં. ૧
તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી ભદ્રીશ એસ. રાજુ (૬૬૭૬) સાથે વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી
એસ.વી. રાજુ.

સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપિલકેશન નં. ૮૮૦૮ / ૨૦૧૭ માં અરજદાર(ઓ) ૧ થી ૪
તરફથી શ્રી દીપક આર. દવે.

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફથી મોઈઝ કે. રફીક (૮૦૪૩).

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફથી સુશ્રી મોક્ષા ઠક્કર, એપીપી (૨).

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફથી ઋત્વિક એચ. મોદી (૮૨૩૬).

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા

તારીખ : ૧૦/૦૧/૨૦૧૯

સંયુક્ત મૌખિક ચુકાદો

૧.૦ પ્રસ્તુત પિટિશનો અરજદારો-મૂળ આરોપીઓ દ્વારા ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૪ (ટૂંકમાં “સંહિતા”) ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ વડોદરાના બાપોદ પોલીસ સ્ટેશન ખાતે ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ (ટૂંકમાં “આઈપીસી”) ની કલમો ૩૨૧, ૩૩૬, ૩૭૪ અને ૧૧૪ તેમજ અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ (અત્યાચાર નિવારણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૯ (ટૂંકમાં “અત્યાચાર અધિનિયમ”) ની કલમ ૩(૧)(એચ) અને કલમ ૩(૨)(વીએ) હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે નોંધાયેલ સી.આર. નં. I-૨૨૮/૨૦૧૭ વાળી એફ.આઈ.આર. ને રદ અને બાતલ કરવાની માંગણી સાથે દાખલ કરવામાં આવી છે.

રુલ. સામાવાળા નં. - રાજ્ય તરફથી વિદ્વાન એપીપી સુશ્રી મોક્ષા ઠક્કર રુલની બજવણીનો સ્વીકાર કરે છે. સામાવાળા નં. ૨ - મૂળ ફરિયાદી તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી મોઈઝ રફીક રુલની બજવણીનો સ્વીકાર કરે છે.

૨.૦ સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપ્લિકેશન નં. ૮૮૯૪/૨૦૧૭ ના અરજદાર આરોપી નં. ૧ છે, જેઓ લાર્સન એન્ડ ટુવ્રો લિમિટેડ (ટૂંકમાં “એલ એન્ડ ટી”) માં આસિસ્ટન્ટ મેનેજર છે, જ્યારે સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપ્લિકેશન નં. ૮૯૦૮/૨૦૧૭ ના અરજદારો આરોપી નં. ૨ થી ૫ છે, જેઓ મેસર્સ એરાવોન સર્વિસીસ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (ટૂંકમાં “એરાવોન”) ના કર્મચારીઓ છે.

૩.૦ વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. માં જણાવવામાં આવેલી ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:-

૩.૧ એવો આક્ષેપ છે કે તારીખ ૦૭.૦૭.૨૦૧૭ ના રોજ સાંજે આશરે ૪.૩૦ થી ૫.૦૦ વાગ્યાના સુમારે, ફરિયાદીના એક સુપરવાઈઝર પ્રવીણ પંડ્યા ફરિયાદી અને તેમના સહકર્મી ચિરાગ નગીનભાઈ સોલંકી પાસે આવ્યા અને તેઓને ઈસ્ટ બિલ્ડિંગ ફાયર ઓફિસમાંથી તે જ બિલ્ડિંગના ધાબા પર સબમર્સિબલ મોટર લઈ આવવા જણાવ્યું. મોટર ખૂબ જ ભારે હતી, તેમ છતાં ફરિયાદી અને તેમના સહકર્મીએ મોટર ઊંચકવાનું શરૂ કર્યું અને રસ્તામાં તેઓ તેમના યુનિયન લીડર જયંતીભાઈને મળ્યા, જેમણે આટલી ભારે મોટર લઈ જવા અંગે પૂછપરછ કરી, જેના જવાબમાં તેઓએ જણાવ્યું કે પ્રવીણ પંડ્યાએ માહિતી આપી હતી કે મોટર ઉપર લઈ જવાનો આલમ સરનો ઓર્ડર હતો.

૩.૨ ત્યારબાદ, ફરિયાદી અને તેમના સહકર્મીએ ગમે તેમ કરીને મોટર ઊંચકી અને તે સમયે ફરિયાદીના સહકર્મી ચિરાગને છાતીમાં દુખાવો થવા લાગ્યો અને તેથી, તેઓ તરત જ એલ એન્ડ ટીના દવાખાને ગયા અને ફરજ પરના તબીબ ડૉ. વર્માએ તેમને દવાઓ આપી. ફરિયાદી અને તેમના સહકર્મીએ ફરીથી મોટર ઊંચકી અને તેને લિફ્ટ પાસે લઈ ગયા અને મોટરને ઈસ્ટ બિલ્ડિંગના ધાબા પર લાવ્યા.

૩.૩ સાંજે ૬.૩૦ વાગ્યે, સહકર્મીઓ પૈકીના એકે પ્રવીણ પંડ્યા અને હિતેશ અધિયાને જણાવ્યું કે નાસ્તાનો સમય થયો હોવાથી તેઓ નાસ્તો કરવા જવા માંગે છે. તે સમયે, હિતેશ અધિયાએ જવાબ આપ્યો કે વ્યક્તિઓ/કામદારો પૈકીના એક જણે ત્યાં હાજર રહેવું પડશે અને અન્ય લોકો નાસ્તો કરવા જઈ શકે

છે. તેથી, પ્રથમ માહિતી આપનાર સિવાય દરેક વ્યક્તિ નાસ્તો કરવા ગયા અને તેઓ સ્થળ પર હાજર રહ્યા અને સાંજે ૭.૦૦ વાગ્યા પછી તેઓએ મોટરનું કામ બંધ કર્યું.

૩.૪ બીજા ૪ દિવસે એટલે કે તારીખ ૦૮.૦૭.૨૦૧૭ ના રોજ, ડીપ કિલનિંગનો દિવસ હોવાથી, પ્રથમ માહિતી આપનારની ફરજનો સમય સવારે ૭.૦૦ થી બપોરે ૩.૦૦ વાગ્યા સુધીનો હતો. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે સુપરવાઈઝર પ્રવીણ પંડ્યાએ તેમને વેસ્ટ ટેરેસ પર બાકી રહેલું કામ કરવા જણાવ્યું હતું. ત્યારબાદ, એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે સુપરવાઈઝરો પૈકીના એકે તેમને ડોલ દ્વારા પાણી ભરાયેલા વિસ્તારને ખાલી કરવા બળપૂર્વક જણાવ્યું હતું અને ત્યારબાદ તેણે મોટર પણ ચાલુ કરી હતી. થોડા સમય પછી પાણીનું સ્તર ઘટી ગયું હતું અને મોટર પાણી ભરાયેલા વિસ્તારમાંથી બહાર પાણી ફેંકવામાં અસમર્થ બની હતી. તેથી, સુપરવાઈઝર પ્રવીણ પંડ્યાએ તેમને હાથથી મોટર સરખી કરવા જણાવ્યું જેથી મોટર કામ કરે અને તેથી, પ્રથમ માહિતી આપનાર અને તેમના સહકર્મીએ મોટરને અડ્યા અને તે જ ક્ષણે તેમને ઇલેક્ટ્રિક શોક લાગ્યો અને તેમની બૂમો સાંભળીને સુપરવાઈઝર પ્રવીણ પંડ્યાએ તરત જ મોટરનું પ્લગ કાઢી નાખ્યું. આ સંજોગો હેઠળ પ્રસ્તુત એફ.આઈ.આર. દાખલ કરવામાં આવી હતી.

૪.૦ સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપ્લિકેશન નં. ૮૮૯૪/૨૦૧૭ માં અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી બી.એસ. રાજુ સાથે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી

એસ.વી. રાજુએ રજૂઆત કરી છે કે અરજદાર સામે બદલિયાપૂર્વક અને બદલાનતથી વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. દાખલ કરવામાં આવી છે. તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે એફ.આઈ.આર. ના સાર પરથી જણાય છે કે તે એક અકસ્માત છે જે તારીખ ૦૮.૦૭.૨૦૧૭ ના રોજ બન્યો હતો, જ્યારે એફ.આઈ.આર. બનાવના ૪ મહિનાના વિલંબના સમયગાળા પછી એટલે કે તારીખ ૧૧.૧૧.૨૦૧૭ ના રોજ નોંધવામાં આવી છે.

૪.૧ વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી રાજુએ રજૂઆત કરી છે કે વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. માં પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા વિલંબ માટે કોઈ ખુલાસો જણાવવામાં આવ્યો નથી અને તેથી તેને રદ અને બાતલ કરવી જરૂરી છે.

૪.૨ વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી રાજુએ રજૂઆત કરી છે કે એફ.આઈ.આર. ના માત્ર વાંચન પરથી અરજદારની જે એકમાત્ર ભૂમિકા સામે આવે છે તે એ છે કે પ્રસ્તુત અરજદાર-આરોપી નં. ૧ એ આરોપી નં. ૨ ને ધાબુ ખાલી કરવા કહ્યું હતું. આ સિવાય તેમની સામે કોઈ આક્ષેપ નથી. તેથી, પ્રસ્તુત અરજદાર-આરોપી નં. ૧ દ્વારા આઈપીસી હેઠળ કે અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળ કોઈ ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોવાનું કહી શકાય નહીં.

૪.૩ વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી રાજુએ અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૧) (એચ) ની જોગવાઈઓ તરફ આ અદાલતનું ધ્યાન દોર્યું છે અને રજૂઆત કરી છે કે સદરહુ કલમના તત્વો સંતોષાતા નથી કારણ કે પ્રથમ માહિતી આપનારને 'વેઠ' અથવા બળજબરીપૂર્વકની કે બંધુઆ મજૂરીના અન્ય કોઈ સ્વરૂપનું કામ કરવા

માટે કહેવામાં આવ્યું ન હતું કારણ કે તેઓ એલ એન્ડ ટી દ્વારા રોકવામાં આવેલા કોન્ટ્રાક્ટરના કર્મચારીઓ હતા. તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે પ્રથમ માહિતી આપનાર અને તેમના સહકર્મીને માત્ર તેમનું કામ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું અને મોટર મૂકતી વખતે તેમને ઇલેક્ટ્રિક શોક લાગ્યો હતો અને ઇજાઓ થઈ હતી અને તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે અરજદાર-આરોપી નં. ૧ તરફથી પ્રથમ માહિતી આપનારને ઇજા પહોંચાડવાનો કોઈ ઇરાદાપૂર્વકનો અને બદદાનતભર્યો આશય હતો.

૪.૪ વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી રાજુએ રજૂઆત કરી છે કે જો એફ.આઈ.આર. ની વિગતો યથાતથ સ્વીકારવામાં આવે તો પણ અરજદાર-આરોપી નં. ૧ વિરુદ્ધ કોઈ ગુનો બનતો નથી, કારણ કે વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. માં એવો આક્ષેપ છે કે આરોપી નં. ૨ એ માત્ર એટલું જ જણાવ્યું હતું કે અરજદાર-આરોપી નં. ૧ એ તેમને ધાબુ ખાલી કરવાનો આદેશ આપ્યો હતો. આમ, તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. ૨૬ અને બાતલ કરવી જરૂરી છે.

૪.૫ વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી રાજુએ વધુમાં એવી દલીલ કરી છે કે અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(વીએ) ની જોગવાઈઓ પણ સંતોષાતી નથી કારણ કે પ્રથમ માહિતી આપનારનો એવો કેસ નથી કે આરોપી નં. ૧ ને એવી જાણકારી હતી કે પ્રથમ માહિતી આપનાર અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્ય છે અને માત્ર તેઓ અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્ય હોવાના કારણે જ ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે. પ્રથમ માહિતી

આપનારને કોન્ટ્રાક્ટરના કર્મચારીઓ સાથે કોઈ સંપર્ક ન હતો અને જો એફ.આઈ.આર. ની વિગતો સાચી માની લેવામાં આવે કે તેઓએ આરોપી નં. ૨ ને ધાબુ ખાલી કરવાનો આદેશ આપ્યો હતો, તો પણ આરોપી નં. ૨ દ્વારા આવા કામ માટે પ્રથમ માહિતી આપનારને રોકવામાં આવશે તેની તેમને ક્યારેય જાણ હોઈ શકે નહીં. તેથી, અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(વીએ) ના તત્વો સંતોષાતા નથી.

પ.૦ સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપ્લિકેશન નં. ૮૯૦૮/૨૦૧૭ માં અરજદારો તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી દીપક દવેએ વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી રાજુ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલોનું સમર્થન કરતાં રજૂઆત કરી છે કે અરજદારો-આરોપી નં. ૨ થી પ, જેમની સામે વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. માં આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા છે, તેઓ એરાવોન કંપનીના કર્મચારીઓ છે, જેમને હાઉસકીપિંગ કામ પૂરું પાડવા માટે કરારના આધારે રોકવામાં આવ્યા હતા. તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે એફ.આઈ.આર. માં આક્ષેપ કર્યા મુજબ ફાળવેલ કામ કરવા માટે આરોપીઓ તરફથી કોઈ દબાણ કે ફરજ પાડવામાં આવી ન હતી. વાસ્તવમાં આ બનાવ એક અકસ્માત હતો. તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે આરોપીઓના કોઈ બદઈરાદાને કારણે પ્રથમ માહિતી આપનારને કથિત ઈજા થઈ હોવાનો કોઈ પુરાવો નથી. તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે પ્રથમ માહિતી આપનારની બદલી થયા પછી વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. ૪ મહિનાના વિલંબ પછી બદલાનતથી દાખલ કરવામાં આવી છે.

૫.૧ જ્યાં સુધી અત્યાચાર અધિનિયમના ગુનાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી વિદ્વાન વકીલ શ્રી દીપક દવેએ વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી રાજુની દલીલોનું સમર્થન કર્યું છે અને રજૂઆત કરી છે કે અરજદારો સામે અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૨) (વીએ) લાગુ પડતી નથી. તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(એચ) ના તત્વો પણ સંતોષાતા નથી કારણ કે એફ.આઈ.આર. માં કરાયેલા આક્ષેપો પરથી એવું જણાતું નથી કે પ્રથમ માહિતી આપનાર અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્ય હોવાની જાણ હોવા છતાં તેમની સામે અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળનો ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે. આમ, તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. ૨૬ અને બાતલ કરવી જરૂરી છે.

૬.૦ સામાવાળા નં. ૨ - મૂળ ફરિયાદી તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી મોઈઝ કે. રફીકે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે સામાવાળા નં. ૨ ને બળજબરીપૂર્વકની મજૂરી / બંધુઆ મજૂરીના કારણે ઈજાઓ થઈ હતી. તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે આરોપીઓએ એલ એન્ડ ટી કંપનીના સામાન્ય નિયમો અને શરતોનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે. તેઓએ આ અદાલતનું ધ્યાન એલ એન્ડ ટી અને એરાપોન વચ્ચેના કરાર તરફ, વધુ ખાસ કરીને કલમ ૨.૧(જે) તરફ દોર્યું છે, જે જણાવે છે કે કામની સૂચના ખરીદનારના પ્રતિનિધિ શ્રી કે.પી. સિંહ દ્વારા આપવામાં આવશે. આમ, તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે આરોપી નં. ૧ જાણતા હતા કે પ્રથમ માહિતી આપનાર અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્ય છે. તેઓએ કામ કરતી વખતે કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવનારા સાધનોની યાદી તરફ આ

અદાલતનું ધ્યાન દોર્યું છે અને રજૂઆત કરી છે કે આવા કોઈ સાધનો પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા અને તેથી આ અકસ્માત થયો હતો. તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે આમ, અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(એચ) ના તત્વો સંતોષાય છે.

૬.૧ વિદ્વાન વકીલ શ્રી રફીકે રજૂઆત કરી છે કે પ્રથમ માહિતી આપનાર એક જેનિટર (સફાઈ કામદાર) છે અને આરોપીઓએ આ કામ માટે ઇલેક્ટ્રિશિયનની નિમણૂક કરવી જોઈતી હતી. તેઓએ એવી પણ રજૂઆત કરી છે કે પ્રસ્તુત કેસમાં અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(વીએ) ના તત્વો સંતોષાય છે, કારણ કે આરોપીઓ જાણતા હતા કે પ્રથમ માહિતી આપનાર અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્ય છે, તેમ છતાં આરોપીઓ દ્વારા તેમને જાણીજોઈને તે કામ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું જેના પરિણામે આખરે ઇજાઓ થઈ હતી. તેઓએ એવી પણ રજૂઆત કરી છે કે આરોપીઓએ વાસ્તવમાં પ્રસ્તુત પ્રથમ માહિતી આપનાર પાસે અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(એચ) હેઠળ પરિકલ્પિત કર્યા મુજબ “વેઠ” અથવા બળજબરીપૂર્વકની કે બંધુઆ મજૂરીના અન્ય સ્વરૂપોનું કામ કરાવ્યું છે. છેલ્લે, તેમના દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે એફ.આઈ.આર. દાખલ થયા પછી, એરાવોન કંપનીના મેનેજમેન્ટ દ્વારા તમામ કામદારોની બરોડાથી જામનગર બદલી કરવામાં આવી છે, જે આરોપીઓનો બદલિશો દર્શાવે છે. આમ, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આ તબક્કે એફ.આઈ.આર. ૨૬ અને બાતલ કરવી જોઈએ નહીં.

૭.૦ સામાવાળા-રાજ્ય તરફથી વિદ્વાન એપીપી સુશ્રી મોક્ષા ઠક્કરે, તપાસ કરનાર અધિકારી, જેઓ આ અદાલત સમક્ષ રૂબરૂ ઉપસ્થિત રહ્યા છે, તેમની સૂચનાઓના આધારે રજૂઆત કરી છે કે ઈજાના પ્રમાણપત્ર મુજબ પ્રથમ માહિતી આપનારને સામાન્ય ઈજા થઈ હતી. વિદ્વાન એપીપી દ્વારા એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(એચ) ના તત્વો પૂર્ણ થશે કારણ કે ત્રણ સાક્ષીઓએ જુબાની આપી છે કે તે દિવસે આ બનાવ બન્યો હતો અને કોઈપણ સુરક્ષા સાધનો આપ્યા વિના ધાબુ ખાલી કરવાનું કામ કરવાની ફરજ પાડવામાં આવી હોવાથી પ્રથમ માહિતી આપનારને કરંટ લાગ્યો હતો. આમ, કરંટ લાગવાથી તેઓ ઘાયલ થયા હતા. તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે અત્યાચાર અધિનિયમ તેમજ આઈપીસીના તત્વો પણ સંતોષાશે તેથી વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. રદ કરવી જોઈએ નહીં.

૮.૦ સંબંધિત પક્ષકારો તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલશ્રીઓને લંબાણપૂર્વક સાંભળવામાં આવ્યા.

૮.૧ સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા ધ્યાન દોરવામાં આવેલા દસ્તાવેજો મેં ધ્યાને લીધા છે. પ્રસ્તુત કેસમાં, વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. આઈપીસીની કલમો ૩૨૧, ૩૩૬, ૩૩૭ અને ૧૧૪ તથા અત્યાચાર અધિનિયમની કલમો ૩(૧)(એચ) અને ૩(૨)(વીએ) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે નોંધવામાં આવી છે. એફ.આઈ.આર. માં નોંધાયેલા અત્યાચાર અધિનિયમના

ગુનાઓ અંગે હું પ્રથમ વિચારણા કરવાનો પ્રયાસ કરીશ. અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(એચ) નીચે મુજબ વંચાય છે:-

“અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્ય પાસે સરકાર દ્વારા જાહેર હેતુ માટે લાદવામાં આવેલી કોઈપણ ફરજિયાત સેવા સિવાય, “વેઠ” અથવા બળજબરીપૂર્વકની કે બંધુઆ મજૂરીના અન્ય સ્વરૂપો કરાવે.”

અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(એચ) ની જોગવાઈઓનું સીધું અને સાદું વાંચન સ્પષ્ટ કરે છે કે જો અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્ય પાસે સરકાર દ્વારા જાહેર હેતુઓ માટે લાદવામાં આવેલી કોઈપણ ફરજિયાત સેવા સિવાય, બંધુઆ મજૂરી અથવા મજૂરીના અન્ય સ્વરૂપો કરાવવામાં આવે, તો સદરહુ કલમ હેઠળ ગુનો સાબિત થાય છે.

૮.૨ જ્યાં સુધી અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(એચ) ની જોગવાઈઓનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી એફ.આઈ.આર. માં કરાયેલા આક્ષેપો અને વિગતો પરથી એવું જણાતું નથી કે પ્રથમ માહિતી આપનાર પાસે બંધુઆ મજૂરી કરાવવામાં આવી હતી, પરંતુ તેમને ધાબુ સાફ કરવાનું જાળવણી કામ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું. પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા બંધુઆ મજૂરી અંગે ઉચ્ચ સત્તાધિકારી સમક્ષ અથવા શ્રમ કાયદા હેઠળના સત્તાધિકારીઓ સમક્ષ કોઈ ફરિયાદ કરવામાં આવી નથી. આમ, પ્રસ્તુત કેસમાં અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(એચ) નું એકપણ તત્વ સ્થાપિત થતું નથી.

૮.૩ પ્રસ્તુત કેસમાં, એ નિર્વિવાદ હકીકત છે કે પ્રથમ માહિતી આપનાર એરાવોન કંપનીના કર્મચારી છે, જે હાઉસકીપિંગ સેવાઓ પૂરી પાડવા માટે રોકાયેલ એલ એન્ડ ટીની કોન્ટ્રાક્ટર છે. પ્રથમ માહિતી આપનારની નિમણૂક જેનિટર તરીકે કરવામાં આવી હતી. તારીખ ૦૮.૦૭.૨૦૧૭ ના રોજ પ્રથમ માહિતી આપનારની ફરજનો સમય (ડીપ કિલનિંગનો દિવસ હોવાથી) સવારે ૭:૦૦ થી બપોરે ૦૩:૦૦ વાગ્યા સુધીનો હતો. આરોપી નં. ૪ એ પ્રથમ માહિતી આપનાર અને સહકર્મીને ડોલ દ્વારા ધાબા પર ભરાયેલું પાણી ખાલી કરવા જણાવ્યું હતું. પાણી મોટા જથ્થામાં હોવાથી ઇલેક્ટ્રિક મોટર પંપનો સહારો લેવામાં આવ્યો હતો. થોડા સમય પછી પાણીનું સ્તર ઘટી ગયું હતું અને મોટર ભરાયેલા વિસ્તારમાંથી બહાર પાણી ફેંકવામાં અસમર્થ બની હતી. તે સમયે આરોપી નં. ૪ પ્રવીણભાઈ પંડ્યાએ તેમને હાથથી મોટર સરખી કરવા જણાવ્યું જેથી મોટર કામ કરે અને તેથી ફરિયાદી અને તેમના સહકર્મીએ મોટરને અડવાનો પ્રયાસ કર્યો અને તે જ ક્ષણે પ્રથમ માહિતી આપનારને કરંટ લાગ્યો હતો. એફ.આઈ.આર. માં વધુમાં એવું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે કે આરોપી નં. ૪ - પ્રવીણભાઈ પંડ્યાએ તે સમયે મોટરનું પ્લગ કાઢી નાખ્યું અને તેથી તેઓ બચી ગયા. ત્યારબાદ તેમને હોસ્પિટલ લઈ જવામાં આવ્યા અને તબીબી પ્રમાણપત્ર મુજબ પ્રથમ માહિતી આપનારને સામાન્ય ઈજા થઈ હતી. કથિત બનાવ તારીખ ૦૮.૦૭.૨૦૧૭ ના રોજ બન્યો હોવાનું કહેવાય છે અને વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. તારીખ ૧૧.૧૧.૨૦૧૭ ના રોજ નોંધવામાં આવી છે. એફ.આઈ.આર. માં વિલંબનું કોઈ કારણ દર્શાવવામાં આવ્યું નથી. સર્વોચ્ચ અદાલતે કિશન સિંહ (મૃતક) વારસદારો મારફત વિરુદ્ધ

ગુરપાલ સિંહ અને અન્ય [૨૦૧૦ ૮ એસસીસી ૭૭૫] માં નોંધાયેલા ચુકાદામાં આ પ્રમાણે અવલોકન કર્યું છે:-

“૨૨. એવા કેસોમાં કે જ્યાં એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં વિલંબ થયો હોય, ત્યાં અદાલતે આવા વિલંબ માટેના સંભવિત ખુલાસાની તપાસ કરવી પડે છે. આવા ખુલાસાના અભાવમાં વિલંબ ઘાતક સાબિત થઈ શકે છે. આવી કાર્યવાહી રદ કરવાનું કારણ માત્ર એટલું જ ન હોઈ શકે કે આક્ષેપો પાછળથી ઉપજાવી કાઢેલા હતા અથવા બનાવોનું અતિશયોક્તિભર્યું વર્ણન કરવામાં આવ્યું હતું. આવા કેસોમાં અદાલતે તેની સમક્ષ રહેલી હકીકતોની કાળજીપૂર્વક તપાસ કરવી જોઈએ કેમ કે દીવાની અદાલતમાં સફળ ન થયેલા હતાશ પક્ષકાર સામા પક્ષને હેરાન કરવાના બદલ્લિયાથી અથવા અન્ય પક્ષ સામે બદલો લેવાના બદલાનતભર્યા આશયથી ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરી શકે છે. હતાશ અને નિરાશ થયેલા પક્ષકારોને ફોજદારી અદાલતના ક્ષેત્રાધિકારનો સહેલાઈથી આશરો લઈને તેમની હતાશા બહાર કાઢવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં. અદાલતી કાર્યવાહીને સત્તામણી અને ઉત્પીડનનું હથિયાર બનવા દેવાની મંજૂરી ન આપવી જોઈએ. આવા કેસમાં, જ્યાં ખાનગી અને અંગત અદાવતના કારણે અન્ય પક્ષકારને પરેશાન કરવાના અને અન્ય પક્ષકારને લાંબી અને કષ્ટદાયક ફોજદારી કાર્યવાહીમાં ફસાવવાના સ્પષ્ટ આશય સાથે એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવી હોય, ત્યાં અદાલત એવો અભિપ્રાય લઈ શકે છે કે કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં તે કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ સમાન છે.”

૮.૪ એવું જણાય છે કે પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા તારીખ ૧૧.૧૧.૨૦૧૭ ના રોજ પ્રસ્તુત એફ.આઈ.આર. બદલિયાપૂર્વક અને બદલો લેવાના બદલાનતભર્યા આશયથી પાછળથી ઉપજાવી કાઢીને નોંધાવવામાં આવી છે. તેથી, વિલંબના આધારે પણ વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. રદ અને બાતલ થવાને પાત્ર છે.

૮.૫ જ્યાં સુધી અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(વીએ) ની જોગવાઈનો સંબંધ છે, તે નીચે મુજબ વંચાય છે:-

“કોઈ વ્યક્તિ અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્ય છે અથવા આવી મિલકત આવા સભ્યની છે તેવી જાણ હોવા છતાં, કોઈ વ્યક્તિ અથવા મિલકત વિરુદ્ધ અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કરેલ કોઈપણ ગુનો કરે છે, તો તે આવા ગુનાઓ માટે ભારતીય દંડ સંહિતા (૧૮૬૦ નો ૪૫) હેઠળ નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવેલી સજા સાથે શિક્ષાપાત્ર થશે અને દંડને પણ પાત્ર રહેશે.”

એફ.આઈ.આર. માં વર્ણવ્યા મુજબ, આરોપી નં. ૧ એ માત્ર આરોપી નં. ૨ ને ધાબુ ખાલી કરવા કહ્યું હતું. સમગ્ર એફ.આઈ.આર. માં એવું જણાવવામાં આવ્યું નથી કે આરોપી નં. ૧ એ વાસ્તવમાં આરોપી નં. ૨ ને તે કામ કરવા માટે સામાવાળા નં. ૨ ને રોકવા કહ્યું હતું. કામ કરવા માટે આરોપી નં. ૨ દ્વારા કઈ વ્યક્તિને રોકવામાં આવી હતી તે આરોપી નં. ૧ ને ખબર ન હોય. આમ, જ્યાં સુધી આરોપી નં. ૧ નો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી સુરક્ષિત રીતે એવું માની શકાય છે કે પ્રથમ માહિતી આપનાર અનુસૂચિત જનજાતિ અથવા અનુસૂચિત જાતિના સભ્ય હતા અને

આરોપી નં. ૨ દ્વારા તેમને તે કામ કરવા માટે રોકવામાં આવનાર હતા તેવી કોઈ જાણકારી તેમને ન હતી. અન્ય આરોપીઓને એવી જાણકારી હતી કે સામાવાળા નં. ૨ અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિના છે તેમ માની લેવામાં આવે તો પણ અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(વી) હેઠળના ગુનાના કોઈ તત્વો આકર્ષાતા નથી કારણ કે અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કર્યા મુજબ આઈપીસી હેઠળનો કોઈ ગુનો બનતો નથી.

૮.૬ જ્યાં સુધી આઈપીસીની કલમો ૩૨૧, ૩૩૬, ૩૩૭ અને ૧૧૪ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી એફ.આઈ.આર. ના વલણ પરથી જણાય છે કે તે એક અકસ્માત હતો. બનાવના આગલા દિવસે પ્રથમ માહિતી આપનારને ડોલનો ઉપયોગ કરીને ધાબુ ખાલી કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું. પછીના દિવસે, વાસ્તવમાં જે ધાબા પર પાણી ભરાયેલું હતું તેને ખાલી કરવા માટે મોટર લગાવવામાં આવી હતી. પ્રથમ માહિતી આપનારનો એવો કેસ નથી કે આરોપી નં. ૪ તરફથી તેમને સ્વેચ્છાપૂર્વક વ્યથા પહોંચાડવાનો કોઈ બદલો હતો કારણ કે આરોપી નં. ૪ ને ખબર ન હતી કે મોટરને અડવાથી પ્રથમ માહિતી આપનારને કરંટ લાગશે. હકીકતો પરથી જણાય છે કે જ્યારે પાણી લગભગ ખાલી થઈ ગયું હતું ત્યારે પ્રથમ માહિતી આપનારે મોટરને અડ્યા હતા. પ્રથમ માહિતી આપનાર એક જાળવણી કામદાર (મેન્ટેનન્સ વર્કર) હતા અને તેઓએ જરૂરી સાધનોની માંગણી કરીને તમામ સાવચેતી રાખવી જોઈતી હતી. એફ.આઈ.આર. માં એવો કોઈ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો નથી કે તેઓએ આવા સાધનોની માંગણી

કરી હોવા છતાં આરોપીઓએ તે આપવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને મોટર ઇન્સ્યુલેટેડ ન હોવા છતાં તેમને મોટરને અડવા માટે દબાણ કરવામાં આવ્યું હતું કે ફરજ પાડવામાં આવી હતી. સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા એવો કોઈ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો નથી કે મોટર ઇન્સ્યુલેટેડ નથી અને તેને અડવાથી કરંટ લાગશે તેવી આરોપીઓને જાણ હતી. એક જેનિટર (સફાઈ કામદાર) હોવાના નાતે, સામાવાળા નં. ૨ એ બાબતથી સારી રીતે વાકેફ હોવા જોઈએ કે જો તેઓ આવી પરિસ્થિતિમાં મોટરને અડશે તો તેમને કરંટ લાગશે.

૮.૭ આ સંજોગોમાં, કલ્પનાના કોઈપણ છેડે એવું કહી શકાય નહીં કે અરજદારોએ આઈપીસી હેઠળનો ગુનો કર્યો છે, કારણ કે એફ.આઈ.આર. ની વિગતો પરથી જણાય છે કે પ્રથમ માહિતી આપનારને કરંટ લાગવો એ માત્ર એક અકસ્માત હતો અને જો પ્રથમ માહિતી આપનારે મોટરને અડતા પહેલાં યોગ્ય કાળજી અને સાવચેતી રાખી હોત, તો તેઓ અકસ્માત ટાળી શક્યા હોત. તેનાથી વિપરીત, આરોપી નં. ૪ દ્વારા તરત જ મોટરનું પ્લગ ખેંચીને વીજ પ્રવાહ બંધ કરી દેવામાં આવતા તેઓ તરત જ બચી ગયા હતા. આમ, આરોપી નં. ૪ ની તાત્કાલિક પ્રતિક્રિયા કે જેના કારણે પ્લગ ખેંચાતા પ્રથમ માહિતી આપનારનો જીવ બચી ગયો તે માટે તેમના આભારી થવાને બદલે, તેમણે તેમની સામે આઈપીસી અને અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુના હેઠળ વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. નોંધાવી છે. આમ, જો અરજદારો સામે આઈપીસી હેઠળ કોઈ ગુનો સ્થાપિત ન થાય, તો તેના પરિણામે અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૨)

(વીએ) હેઠળનો ગુનો પણ નબળો પડી જાય છે. અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(વીએ) ની અનુસૂચિ મુજબ આઈપીસી હેઠળના ગુનાની સ્થાપના એ અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળની આઈપીસી જોગવાઈઓને આકર્ષવા માટે *sine qua non* (અનિવાર્ય શરત) છે. આ સંજોગોમાં, એફ.આઈ.આર. એ અત્યાચાર અધિનિયમની જોગવાઈઓની પ્રક્રિયાનો સ્પષ્ટ દુરુપયોગ સિવાય બીજું કંઈ નથી અને તે માત્ર બદલો લેવાના બદલાતભર્યા આશયથી જ દાખલ કરવામાં આવી છે.

૮.૮ સર્વોચ્ચ અદાલતે હરિયાણા રાજ્ય વિરુદ્ધ ભજનલાલ અને અન્ય (ઉપર્યુક્ત) ના કેસમાં એવા અપવાદો નિર્ધારિત કર્યા છે કે જેમાં સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ થવો જોઈએ. તે નીચે મુજબ છે:

(૧) જ્યાં પ્રથમ માહિતી અહેવાલ અથવા ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો, જો તેમને તેમના અંકિત મૂલ્ય પર લેવામાં આવે અને સંપૂર્ણપણે સ્વીકારવામાં આવે તો પણ, પ્રથમ દર્શનીય રીતે કોઈ ગુનો બનતો નથી અથવા આરોપી સામે કોઈ કેસ બનતો નથી.

(૨) જ્યાં પ્રથમ માહિતી અહેવાલ અને એફ.આઈ.આર. સાથેના અન્ય સાધન-સામગ્રીમાં, જો કોઈ હોય તો, કોઈ પણ સંજોગ ગુનો પ્રગટ થતો નથી, કે જે સંહિતાની કલમ ૧૫૫(૨) ના ક્ષેત્રાધિકાર હેઠળ મેજિસ્ટ્રેટના હુકમ સિવાય સંહિતાની કલમ ૧૫૬(૧) હેઠળ પોલીસ અધિકારીઓ દ્વારા તપાસને વાજબી ઠેરવે.

(૩) જ્યાં એફ.આઈ.આર. અથવા ફરિયાદમાં કરાયેલા વિવાદિત આક્ષેપો અને તેના સમર્થનમાં એકત્રિત કરાયેલા પુરાવાઓ કોઈપણ ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોવાનું જાહેર કરતા નથી અને આરોપી સામે કોઈ કેસ બનાવતા નથી.

(૪) જ્યાં એફ.આઈ.આર. માં કરાયેલા આક્ષેપો સંજોય ગુનો બનાવતા નથી પરંતુ માત્ર અસંજોય ગુનો બનાવે છે, ત્યાં સંહિતાની કલમ ૧૫૫(૨) હેઠળ પરિકલ્પિત કર્યા મુજબ મેજિસ્ટ્રેટના હુકમ વિના પોલીસ અધિકારી દ્વારા કોઈ તપાસ કરવાની મંજૂરી નથી.

(૫) જ્યાં એફ.આઈ.આર. અથવા ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો એટલા વાહિયાત અને આંતરિક રીતે અસંભવિત હોય કે જેના આધારે કોઈપણ વિવેકી વ્યક્તિ ક્યારેય એવા ન્યાયી નિષ્કર્ષ પર પહોંચી ન શકે કે આરોપી સામે કાર્યવાહી કરવા માટે પૂરતા આધાર છે.

(૬) જ્યાં કાર્યવાહીની શરૂઆત અને ચાલુ રાખવા માટે સંહિતા અથવા સંબંધિત અધિનિયમ (જે હેઠળ ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી છે) ની કોઈપણ જોગવાઈમાં સ્પષ્ટ કાનૂની અવરોધ હોય અને/અથવા જ્યાં સંહિતા અથવા સંબંધિત અધિનિયમમાં વ્યથિત પક્ષકારની ફરિયાદના અસરકારક નિવારણ માટે ચોક્કસ જોગવાઈ હોય.

(૭) જ્યાં ફોજદારી કાર્યવાહી સ્પષ્ટપણે બદલિશાદાપૂર્વક કરવામાં આવી હોય અને/અથવા જ્યાં કાર્યવાહી આરોપી પર બદલો લેવાના બદલાનતભર્યા આશયથી અને ખાનગી તથા અંગત અદાવતના કારણે તેમને હેરાન કરવાના હેતુથી દુર્ભાવનાપૂર્વક શરૂ કરવામાં આવી હોય.”

પ્રસ્તુત કેસ ઉપરોક્ત માપદંડોના અપવાદો (૫) અને (૭) હેઠળ આવશે. એફ.આઈ.આર. માં સમાવિષ્ટ આક્ષેપો અને હકીકતો અસંભવિત જણાય છે અને એફ.આઈ.આર. દુર્ભાવનાપૂર્વક દાખલ કરવામાં આવી છે.

૯.૦ ઉપરોક્ત હકીકતલક્ષી પરિસ્થિતિને ધ્યાને લેતાં, આ અદાલતના સુવિચારિત અભિપ્રાય મુજબ, વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. એ કાયદાની પ્રક્રિયાના સ્પષ્ટ દુરુપયોગ સિવાય બીજું કંઈ નથી અને તે માત્ર અરજદારોને હેરાન કરવાના એકમાત્ર હેતુથી જ નોંધવામાં આવી છે.

૧૦.૦ પરિણામે, પ્રસ્તુત પિટિશનો મંજૂર કરવામાં આવે છે. ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ ની કલમો ૩૨૧, ૩૩૬, ૩૭૪ અને ૧૧૪ તથા અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ (અત્યાચાર નિવારણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૯ ની કલમ ૩(૧) (એચ) અને કલમ ૩(૨)(વીએ) હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે વડોદરાના બાપોદ પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધાયેલ સી.આર. નં. I-૨૨૮/૨૦૧૭ વાળી વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. તેમજ વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. માંથી ઉદ્ભવતી અન્ય તમામ આનુષંગિક કાર્યવાહી આથી રદ અને બાતલ કરવામાં આવે છે. રુલ આખરી કરવામાં આવે છે. ડાયરેક્ટ સર્વિસની પરવાનગી આપવામાં આવે છે.

૧૧.૦ રજિસ્ટ્રીએ આ હુકમની એક નકલ જોડાયેલ બાબતમાં મૂકવી.

સહી/-

(એ.એસ. સુપેરિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.